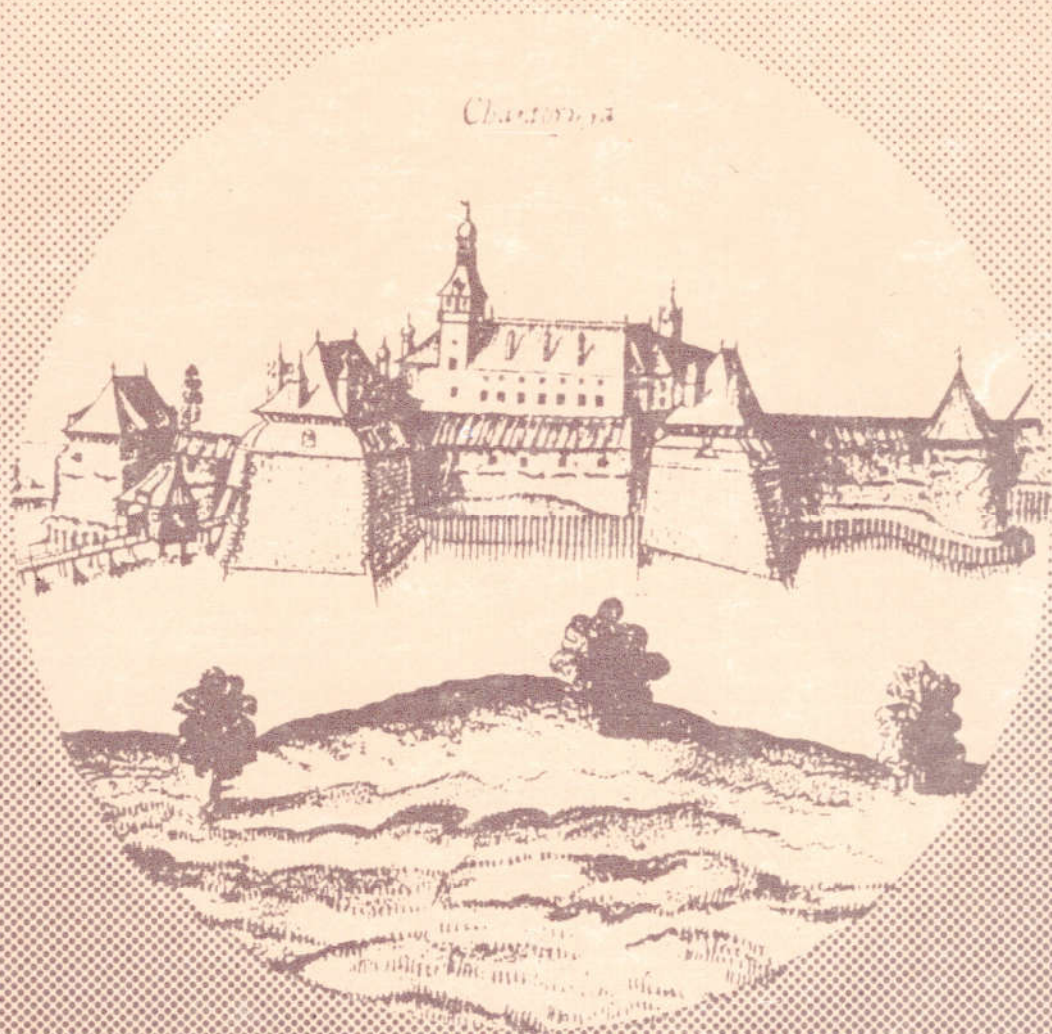

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

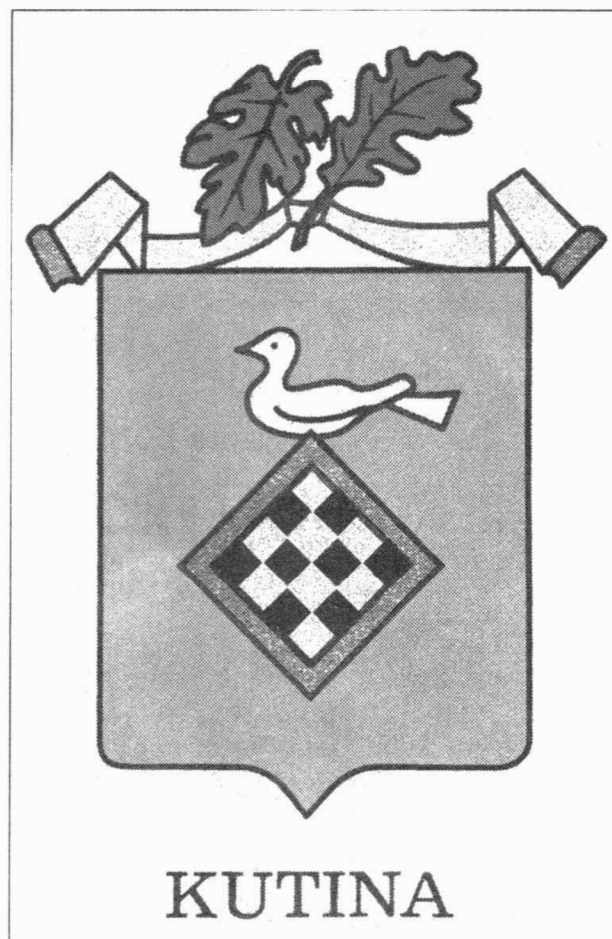
MUZEJSKI VJESNIK 16

POVIJEST

života čuvaju razvaline samostana blažene Djevice Marije podno Garića, poznatijeg pod nazivom Bela Crkva. Narod priča da je njihov simbol bila svraka, a bijela boja na njoj evocira na odjeću samih Pavlina. Svraka je predskazivačica i glasnik. Kao ptica koja simbolizira stremljenja ka bogatstvu, obilju, zlatu i sjaju, sjedeći na vrhu šahovskog polja ili četvorine što označava bojno polje, čije srebrno-crvene kocke simboliziraju naizmjeničnost pobjede i poraza, u našem slučaju optočene zlatom, ima jasnu simboličku poruku i u ovom vremenu.

A danas, svraka kao glasnik donijela je vijest građanima Kutine da je Matica Hrvatska, ogranak Kutina, s blagonaklonošću njenog doskorašnjeg predsjednika, gospodina Miroslava Šuteja i s blagoslovom Skupštine općine Kutina, anno domini 1992. 10. studenog, poklonila građanima Kutine grb i svečanu zastavu.

Sl. desno — Grb grada i općine Kutina

Ljerka PERČI, VARAŽDIN

DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE

Za sve do danas poznate planove i vedute slavonskih gradova i utvrda iz 16. i 17. stoljeća nezaobilazni su arhivski izvori u Beču i Karlsruheu.¹ Na početku svog djelovanja uz temeljnu brigu o čuvanju spomenika članovi Zemaljskog povjerenstva u Zagrebu nastoje prikupiti podatke o arhivskim izvorima starije grafičke građe.² U ovom prilogu će stoga biti govora o nabavi fotografija iz Generallandesarchiva iz Karlsruhea.

Obavljajući razne poslove u razdoblju od 1909. do sredine 1914. godine u više navrata je Gj. Szabo na svojim putovanjima u Beč i Budimpeštu izučavao zbirke planova i karata u dvorskom ratnom arhivu i tadašnjoj kraljevskoj knjižnici u Beču.³ Pišući u Generallandesarchiv neposredno po povratku sa službenog

puta u Budimpeštu u travnju 1914. godine otpočeo je on dugu prepisku koja će okončati tek u siječnju 1916. godine. Szabo se pozvao na kraljevsko ugarsko povjerenstvo za zaštitu spomenika i molio je da se prema spisku izrade fotografije planova i crteža mjesta iz Slavonije i Hrvatske. Navodeći brojeve uveza i paginaciju za 14 mjesta traži Szabo po jednu fotografiju, za Sisak dvije, a Varaždin tri.⁴ Na kraju pisma izražava on nadu da molba povjerenstva neće biti odbijena jer je poznavanje tih crteža i planova od najveće važnosti za zaštitu odgovarajućih spomenika.

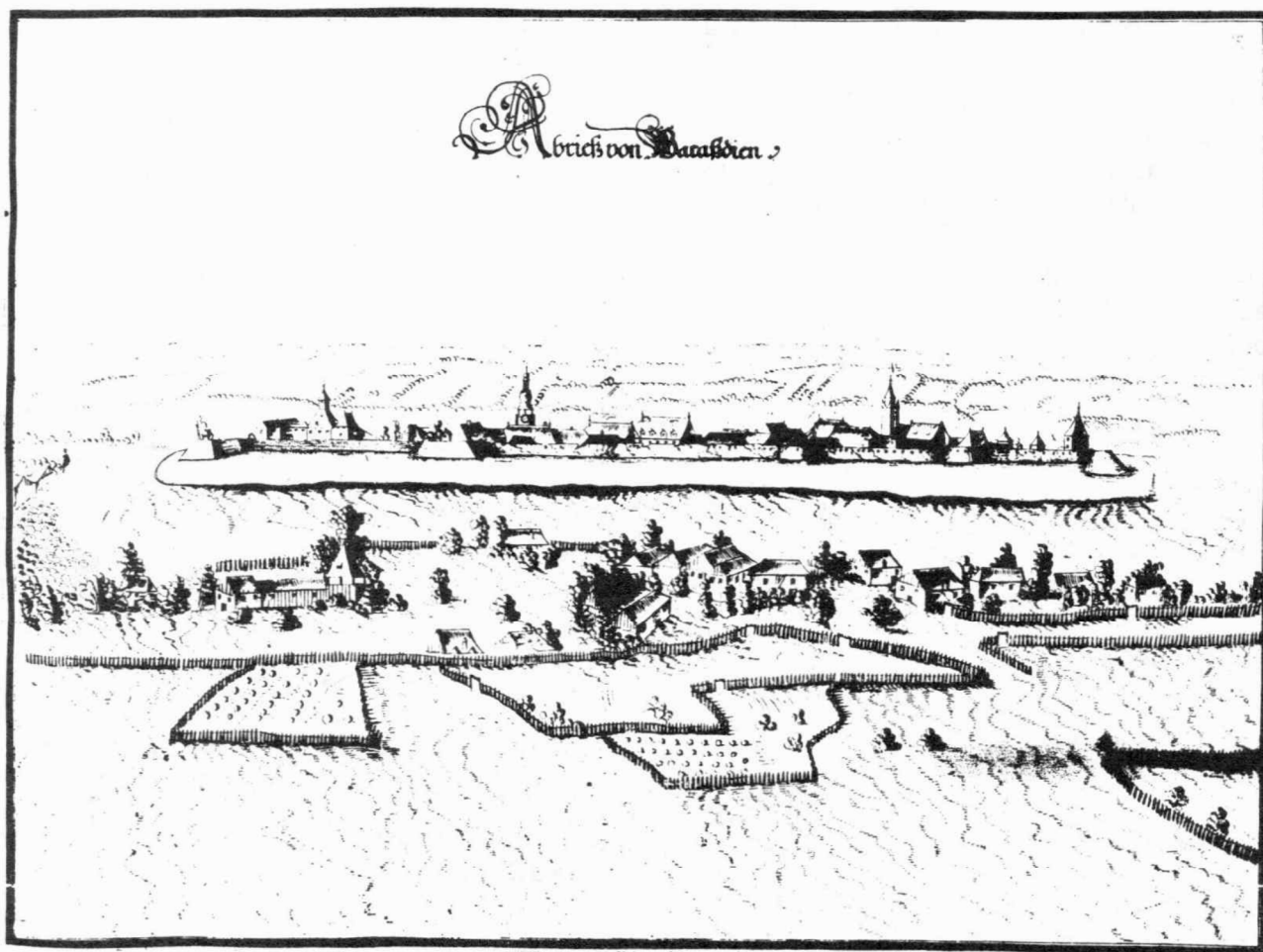
Pet tjedana po prvom pismu Szabo je ponovo pisao u Karlsruhe i primio odgovor u kome se saopćava da je za korištenje planova bila potrebna dozvola njegove kraljevske visosti

velikog kneza.⁵ Ista je već dodijeljena, ali se zbog obima poslova u fotoateljju treba čekati neko vrijeme.

Zapravo već treći dan po primitku pisma iz Zagreba napisan je u arhivu zahtjev na kabinet velikog kneza i taj je dva dana kasnije 17. travnja 1914. godine izdao traženu dozvolu pod brojem 845 za rad u fotografskom ateljeu. Na istu dozvolu drugom rukom dodan je rok izrade ca. tri tjedna. Iza Szabove požurbe od 19. svibnja 1914. godine još u dva navrata

fotografija zamoliti gospodina dvorskog fotografa Kratta koji inače radi fotografije spomenika velike kneževine Baden da za povjerenstvo u Zagrebu iste izradi prema predloženom cjeniku.

Iz Zagreba se potvrđuje pristanak na Krattove cijene i daje se oznaka veličine ploča te metoda izrade. Krajem studenog se otprema pošiljka i račun, a 12. prosinca Szabo piše arhivu da ista još nije stigla mada je račun Krattu plaćen. U Karlsruheu u tri navrata

Sl. 1 — Veduta Varaždina, GLA Foto: W. Kratt

pomican je rok izrade fotografija za po dva tjedna. Zadnji rok za izradu bijaše iza 1. srpnja 1914. godine.

Pišući u rujnu 1915. godine Szabo se poziva na dodijeljenu dozvolu iz 1914. godine i prilaže prepisani spisak mjesta. Nije jasno da li su Varaždin i Sisak ispušteni slučajno ili namjerno. Iz arhiva se šalje odgovor peti dan po primitku zagrebačkog pisma i objašnjava da je njihov crtač i fotograf na ratištu od izbivanja rata. U arhivu su odlučili zbog važnosti

kontroliraju te preporučuju povjerenstvu da reklamira pošiljku kod pošte. Konačno 3. siječnja 1916. godine Szabo potvrđuje primitak pošiljke. Ona us samoljene primjerke sadrži i nekoliko dodanih kopija starih hrvatskih čtvrda. U Karlsruheu na Szabov dopis stavio je pisar oznaku: Zu de Akten.

Bilo bi za pretpostaviti da time završava predmet o fotografijama koje su naručene za fototeku povjerenstva u Zagrebu. Međutim postoje dokazi da je barem jedna od tri ⁶

varaždinske fotografije naknadno donesena u Varaždin.

A. Wissert (1935, 29) spominje da je uz mnoge druge važne fotografije i ovu našem muzeju poklonio prof. Gj. Szabo. Kasnije ne ulazeći u pojedinosti M. Ilijanić (1970, 62) navodi da postoji varijanta varaždinske vedute u tehnici crtež tušem.

Među inventiranim predmetima u GMV vodi se pod brojem 194 perocrtež Varaždina s natpisom gore "Abriess von Warasdin", pod staklom u crnom okviru.⁷Fotografija pod staklom je dobro očuvana. Na pozadini ima uz spomenuti broj i drugi vjerovatno stariji na temelju kojeg se nisu mogli pronaći neki dodatni podaci.

Iz svega iznesenog proizlazi da je predmet 194 fotografija lista iz uveza Hfk. Bd. XII iz Karlsruhea koju je uz dozvolu velikog nadvojvode Badenskog iz travnja 1914. godine načinio dvorski fotograf Kratt u studenom 1915. godine, a profesor Gjurjo Szabo Naknadno poklonio varaždinskim muzealcima.

Bilješke:

1. Manje je poznato da postoje dva uveza planova iz 16. stoljeća u Dresdenu. Poblize vidi Perči (1992).
2. U dokumentaciji Zemaljskog poverenstva koju čuva Zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu ima više primjera dobavljanja planova, kopija, skica, fotografija.

3. vidi Gj. Szabo 13/1911 putni izvještaj. Piše da je pregledao 50 rukopisa, 6 folijanata i za nas važnih.
4. Spis nosi oznaku 23/1914. Pet tjedana kasnije urgira. U 1915. godini u tom predmetu ima ukupno 6 dopisa.5. Zahvaljujem dr. M. Salaba, GLA koja je pronašla dokumentaciju 6 dopisa za 1914. i 7 za 1915. godinu o istom predmetu.
6. Hfk. Bd. XII 13, 14, 15 su prvi i drugi tlocrt Varaždina unutar Stierovog izvještaja, te veduta Varaždina koja je od druge ruke.
7. iz inventarne knjige: dimenzije s okvirom 23x17,8; crtež 22x16,4. Zna se da je Szabo naručio fotografije veličine 18x24.

LITERATURA:

- Horvat A. (1976/77, 1978/79) O djelovanju "Povjerenstva" za čuvanje spomenika u Zagrebu, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 2/3, 4/5, Zagreb
- Ilijanić M. (1970) Prilog istraživanju historijsko-urbanističke dokumentacije Varaždina, 61.71, Godišnjak gradskog muzeja Varaždin, 4 Varaždin
- Perči Lj. (1986) Neki prikazi tvđave Legrad iz 16. i 17. stoljeća, Muzejski vjesnik, 10, str. 49-52. Čakovec
- Perči Lj. (1992) Prilog poznavanju planova Koprivnice iz 16. i 17. stoljeća, Podravski zbornik, 18, 47-64, Koprivnica
- Szabo Gj. (1920) Srednjovjekovni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb

Hrvoje PETRIĆ, Koprivnica

ĐELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU

Područje naselja Đelekovec i njegove najbliže okolice posebno je zanimljivo zbog bogatstva arheoloških nalaza ali i zbog zanimljive prošlosti. U ovom izlaganju usredotočit ćemo se na srednjovjekovno razdoblje i to posebno na rani i razvijeni srednji vijek. Najbližom okolicom Đelekovca prolazio je "put kralja Kolomana" odnosno njegov dio koji je vodio od Siska, preko Rovišća i Koprivnice, prelazio Dravu kod Đelekovca i Zákányja i nastavljao dalje po Mađarskoj. Postoji mogućnost da je od Đelekovca jedan put vodio i do srednjovjekovnog Legrada (koji se onda nalazio u Međimurju).¹ Kasniji izvori još

spominju između Legrada i Đelekovca riječni prijelaz sa skelom.² Još uvijek je otvorena mogućnost da je iz Đelekovca jedan srednjovjekovni put vodio i do Rasinje,³ što bi bilo vrlo vjerovatno jer je Đelekovec spadao pod rasinjsko vlastelinstvo pa bi s time donekle bila opravdana ova pretpostavka. Zanimljivo je spomenuti nalaz ceste (najvjerojatnije antičke, koja se mogla upotrebljavati i u srednjem vijeku) sjeverno od naselja, koja se proteže na zapad.⁴ Ukoliko to nije cesta (ili dio ceste) prema Rasinji onda možemo ustvrditi jedan srednjovjekovni pravac na području Đelekovca.

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRSNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90.obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKVENE UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske